

University of Tabriz-Iran
Quarterly Journal of
Philosophical Investigations
ISSN (print): 2251-7960 (online): 2423-4419
Vol. 13/ Issue.26/ spring 2019

Elizabeth Fricker on Testimonial Justification: A Critical Review

Alireza Dorri Nogoorani¹, Reza Akbari²

¹ *Ph.D. candidate of philosophy at Institute for Humanities and Cultural Studies, Tehran, Iran. Email: a.dorri@yahoo.com*

² *Professor at philosophy and kalam department, faculty of theology, Islamic teachings and guidance, Imam Sadiq University, Tehran, Iran. Email: r.akbari@isu.ac.ir*

Abstract

Elizabeth Fricker's writings on testimonial justification include some contrary ideas. In this paper, we propose Fricker's theory of justification coherently and explain why she speaks of different ideas and which idea is more compatible with her general theory of knowledge. Fricker proposes three conditions for justification of testimonial beliefs for adults by appealing to commonsense world-picture and defining a paradigm case of testimony: justified belief of using speech act of telling, justified belief of the sincere of testifier and the competence of testifier. The speech act of telling itself requires that for example, testifier at least apparently speaks from his knowledge and thinks that hearer is ignorant of the testimony. We argue that various parts of Fricker's theory face problems. For example, double standard about children and adults in testimonial justification is against unity of conception of knowledge.

Keywords: Epistemology of testimony, reductionism, the Paradigm case of testimony, nature of the testimony, Coherentism, Internalism, Infant/Child Objection, Elizabeth Fricker.

Answering the question that under what conditions beliefs formed through testimony can be regarded as knowledge has established one of the most important issues in the epistemology of testimony. For Fricker, the answer is crucially related to the nature of the testimony. Therefore, we examine Fricker's theory into two parts. In the first part, we examine the nature of the testimony, and in the second part, we explore testimonial justification. Our discussion in these two parts leads us to the final part of this article where we argue that Fricker's epistemology of testimony faces problems in both two parts. It should be noted that there are some seemingly contradictory views in Fricker's writings which we mention four instances of them in this article:

- a. In all her papers except one article, Fricker suggests more or less similar conditions for testimonial justified beliefs. In *Testimony and Epistemic Autonomy* (2006) she adds two other seemingly different conditions: Speaker *s* is better epistemically placed with respect to proposition testified (P) than hearer and Hearer *s* is not aware of significant contrary testimony regarding P.
- b. Another influential example is Fricker's view on the kind of argument that she suggests justifying beliefs through testimony. On the one hand, she speaks of the entailment relationship between premises and the conclusion, but on the other hand, she speaks of the abduction relationship. According to the prevalent interpretation, these two relationships are not compatible with each other.
- c. Another less important example is the difference between the use of telling and assertion. In some cases, Fricker defines testimony by the speech act of telling and, in some cases, by the speech act of assertion, while she explicitly differentiates between them.
- d. Fricker argues in favor of the pure internalist approach to the knowledge, while in some cases, she defends a combination of internalism and externalism.

How can these differences be explained? Has Fricker's view changed? Is there a contradiction in her opinions? Has she been careless in using words? Does the expression of the same previous view in more detail have made it look different? We answer these questions in the first two parts. Our strategy in reading Fricker's theory through her writings is to introduce her theory in such a way that has the greatest internal consistency.

In the first part of the paper, we scrutinize the nature of testimony in Fricker. She holds that the reality of testimony is a graduated spectrum of possible cases. So, she puts forward a paradigm case for testimony rather than a definition with necessary and sufficient conditions. For Fricker, the main difference between extended cases and paradigm cases lies in the differences of the time and place of the listener and the speaker. Fricker

believes that focusing on the speech act of telling in the paradigm case is the best way to understand how the speaker transmits knowledge to the hearer through testimony. One of the properties of telling being necessary for the application of testimony is that Speaker believes that hearer is probably ignorant of the information conveyed by testimony. (It is one of the differences between telling and assertion.) We show that there are some flaws in Fricker's theory about the nature of testimony. It is not clear to what extent is the deviation from the paradigm case acceptable. If it is just the matter of hearer's time and place, there are some intuitive instances of testimony not considered as even extended testimony by Fricker. Moreover, some conditions required for the application of testimony like the aforementioned property of telling are not necessary.

In the second part of the paper, we deal with Fricker's theory of justification. She believes that it is an undeniable fact that knowledge is spread through testimony. Hence, every epistemologist needs to consider this fact as a constraint on establishing his theory of knowledge. In this framework, Fricker proposes an internalist coherentist theory with three conditions for adults: Hearer's justified belief of using speech act of telling, the hearer's justified belief of the sincerity and competence of testifier. She holds that testimony is a basic source of knowledge when the hearer is a child (developmental phase) unless he recognizes a positive reason against it when he is adult (mature phase). Because she believes that a highly coherent and integrated view of the world led by a system of beliefs built by simply-trusted testimony in childhood is the best explanation of the truth-in-the-main of the system.

But it seems that Fricker's theory does not provide an opportunity for a dualistic approach to the issue of obtaining a justified belief or knowledge through testimony in children and adults. Because, Fricker assumes that there is a general notion of knowledge that applies to all kinds of knowledge, regardless of the difference between the epistemic subjects and the ways of knowledge achieving. In addition, she believes that hearer needs to have empirical ground for believing in sincerity and competence of the speaker, which implies that those testimonial beliefs formed uncritically is not considered knowledge. These two points lead to the conclusion that children who are not able to provide the empirical reasons cannot acquire testimonial knowledge. If we ignore infant objection, Fricker's coherentist approach suffers from the isolation problem. In addition, as it turns out during the paper, the common sense plays a crucial role in Fricker's theory. We explain how this approach has led her to fail to take some intuitive examples of testimony into account.

References

- Fricker, E. (1994) *Against Gullibility*. In B. K. Matilal & A. Chakrabarti, Eds., *Knowing from Words*, 125° 161, Springer Netherlands.
- Fricker, E. (1995) *Telling and Trusting: Reductionism and Anti-Reductionism in the Epistemology of Testimony: Critical Notice*, *Mind*, 104, 414, 393° 411.
- Fricker, E. (1999) *Testimony* R. Audi Ed., *the Cambridge dictionary of philosophy*. Cambridge University Press, New York USA.
- Fricker, E. (2002) *trusting others in the sciences: a priori or empirical warrant?* *Studies in History and Philosophy of Science Part A*, 33, 2, 373° 383.
- Fricker, E. (2004) *Testimony: Knowing Through Being Told*. In I. Niiniluoto, Mm Sintonen, & J. Wole ski, Eds., *Handbook of Epistemology*, Springer, 109° 130. The Netherlands.
- Fricker, E. (2006a) *Second-Hand Knowledge*. *Philosophy and Phenomenological Research*, 73, 3, 592° 618.
- Fricker, E. (2006b) *Testimony and Epistemic Autonomy*. In J. Lackey & E. Sosa, Eds., *The epistemology of testimony*. Oxford University Press, 225 ° 250, New York USA.
- Fricker, E. (2006c) "Varieties of Anti-Reductionism about Testimony° A Reply to Goldberg and Henderson. *Philosophy and Phenomenological Research*, 72, 3, 618° 628.
- Fricker, E. (2012) *Stating and Insinuating in Aristotelian Society Supplementary Volume*, 86, 1, 61–94.
- Fricker, E. (2015) *Know First, Tell Later: The Truth about Craig on Knowledge*. In D. K. Henderson & J. Greco (Eds.), *Epistemic Evaluation: Purposeful Epistemology*, Oxford University Press, 47-84, New York USA.
- Fricker, E. (2016) *Unreliable Testimony*. In B. McLaughlin & H. Kornblith, Eds., *Goldman and His Critics*, John Wiley & Sons, Inc., 88° 123, Hoboken NJ USA.
- Fricker, E., & Cooper, D. E. (1987) *The epistemology of testimony . Proceedings of the Aristotelian Society, Supplementary Volumes*, 57° 106.

دیدگاه الیزابت فریکر درباره توجیه باورهای مبتنی بر گواهی: بررسی انتقادی*

علیرضا ذری نوگورانی

دانشجوی دکتری فلسفه، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رضا اکبری**

استاد گروه فلسفه و کلام، دانشگاه امام صادق(ع) (نویسنده مسئول)

چکیده

توجه به آثار مختلف الیزابت فریکر درباره توجیه مبتنی بر گواهی نشان می‌دهد، او با پذیرش جهان‌بینی مبتنی بر فهم مشترک و معرفی نمونه‌الگوی گواهی شرایط سه‌گانه‌ای را با رویکرد درون‌گرایانه برای موجه بودن باورهای مبتنی بر گواهی برای بزرگسالان لازم می‌داند. این سه شرط عبارتند از: باور موجه شنونده به تحقق کنش گفتاری گفتن در گواهی، باور موجه به صداقت و صلاحیت گوینده. بعلاوه، فریکر بر اساس تحلیل کنش گفتاری گفتن معتقد است در گفته گوینده باید مخاطبی قصد شده وجود داشته باشد، گوینده باید دست کم به ظاهر، گزاره‌ای را به زبان آورد که به آن معرفت دارد و نیز احتمال دهد شنونده نسبت به آن گزاره جاهل است. او در برخورد با کودکان گواهی را منبع معرفت‌بخش قلمداد می‌کند؛ مگر اینکه در بزرگسالی قرینه مثبتی علیه آن بیابند. مقاله حاضر کوشیده است نظریه فریکر را با روشی تحلیلی طرح و بررسی کند. نظریه او در هر دو بخش تعریف گواهی و توجیه و معرفت مبتنی بر گواهی با نقدهایی مواجه است. به عنوان نمونه در بخش تعریف به نظر می‌رسد فریکر برخی مصادیق گواهی را در نظر نمی‌گیرد و در نهایت با طرح نمونه‌الگو تصویری مبهم از گواهی به دست می‌دهد. در بخش توجیه و معرفت، برخورد دوگانه او با معرفت در دوره رشد و معرفت در دوره بلوغ، از یک سو، منجر به نتیجه‌ای خلاف شهود می‌شود و از سوی دیگر با تصویری واحد از توجیه و معرفت سازگار نیست.

واژگان کلیدی: معرفت‌شناسی گواهی، توجیه مبتنی بر گواهی، توجیه مبتنی بر دلیل نقلی، تحویل‌گرایی، نمونه‌الگوی گواهی، سرشت گواهی، الیزابت فریکر

* تاریخ وصول: ۱۳۹۷/۱۰/۱۱ تأیید نهایی: ۱۳۹۷/۱۲/۲۰

** E-mail rezaa.akbari@gmail.com

مقدمه

بسیاری از باورهای انسان امروز برآمده از گواهی است. بسیاری از دانش‌های روزمره از طریق گواهی و از مسیر انواع رسانه‌های عمومی مانند تلویزیون و روزنامه منتقل می‌شوند. بسیاری از علومی که آموزش داده می‌شوند مانند تاریخ، جغرافیا و فن‌آوری که اطلاعات عمومی افراد را تشکیل می‌دهند، بر اساس گواهی شکل گرفته‌اند. لذا پرداختن به مسئله گواهی از منظر معرفت‌شناختی اهمیت شایانی دارد. این بحث حدود دو دهه است که توجه معرفت‌شناسان را بیش از پیش به خود جلب کرده است. مخصوصاً پس از تک‌نگاری کودی (Cecil Anthony John Coady) با عنوان *گواهی* که جرعه بحث‌های فراوانی را له یا علیه خود زد. اصلی‌ترین مسئله در معرفت‌شناسی گواهی توجیه مبتنی بر گواهی باورهاست.

الیزابت فریکر انگلیسی از چهره‌های شاخص و متقدمی است که سالیان زیادی^۱ به این مسئله پرداخته است. فریکر در آثار خود به تفصیل درباره شرایط کسب باور موجه سخن گفته است. دیدگاه فریکر در طی زمان دستخوش تغییراتی شده است. از سوی دیگر اختلاف‌هایی در تعبیر در آثار مختلف او دیده می‌شود. این دو نکته لازم می‌آورد که دیدگاه او به صورت تحلیلی بررسی شود. در این نگاه تحلیلی باید روشن شود که مبنای فکری فریکر چیست و در نهایت چه شرایطی را برای موجه‌بودن باورهای مبتنی بر گواهی مطرح می‌کند. همچنین باید روشن شود که به چه دلیل یا دلایلی شروط مد نظر خود را مطرح کرده است. این مقاله تلاش می‌کند که این تحلیل را به انجام رساند. بدین منظور ابتدا سرشت گواهی را از منظر فریکر توضیح می‌دهیم. آنگاه به شرایطی که فریکر برای موجه‌بودن یک باور مبتنی بر گواهی مطرح کرده اشاره می‌کنیم و استدلال تبیینی فریکر را که در مسئله موجه‌بودن باورهای مبتنی بر گواهی مطرح کرده تقریر کرده و توضیح می‌دهیم و در نهایت به سه مشکل اساسی نظریه فریکر یعنی مشکل مواجهه مبتنی بر فهم مشترک، مشکل انسجام‌گرایی و مشکل معرفت در کودکان اشاره می‌کنیم.^۲

۱- سرشت گواهی

دیدگاه فریکر درباره گواهی حاکی از این مطلب است که از نظر او نمی‌توان تعریفی جامع و مانع برای گواهی ارائه کرد. به دلیل این که مصادیق گواهی شامل یک طیف می‌شوند (Fricker, 2002: 374, 377). بعلاوه، طرح بحث به این صورت، وضوح و سادگی بیشتری دارد (Fricker, 2006a: 601, footnote 20). او به جای ارائه تعریف گواهی نمونه‌الگویی (paradigm case) را توصیف می‌کند که مصداق کاملی از گواهی است. توجه به مولفه‌های مفهومی این توضیح باعث شناخت مصادیقی می‌شود که تحت عنوان نمونه‌الگو قرار می‌گیرند. پس از توصیف دقیق نمونه‌الگو، انواع دیگر گواهی - که فریکر آنها را گواهی موسع (extended testimony) می‌نامد- در نسبت با نمونه‌الگو قابل بررسی خواهند بود.

۱-۱ نمونه‌الگوی گواهی

فریکر این توضیح را درباره نمونه‌الگوی گواهی در اختیار ما قرار داده است:

گوینده چیزی را به زبانی مشترک، به صورت چهره به چهره به شنونده می‌گوید و معنای تحت‌اللفظی (Literal meaning) آنچه گفته شده مراد گوینده است^۳ (Fricker, 2006a: 593).

توجه به مفاهیمی که فریگر در توضیح نمونه‌الگوی گواهی آورده است نشان می‌دهد که برای تحقق یک مصداق از نمونه‌الگوی گواهی مولفه‌های متعددی مدخلیت دارند:

۱) قیدهای زبان مشترک و معنای تحت‌اللفظی نشان می‌دهند گفتگویی که در چارچوب زبانی مشترک محقق نشود و در نتیجه، دو طرف مراد یکدیگر را به طور کامل متوجه نشوند یا گفتگویی که مراد گوینده معنای تحت‌اللفظی نباشد از دایره نمونه‌الگوی گواهی خارج هستند (Ibid: 593).

۲) قید «معنای تحت‌اللفظی» چند دسته گزاره را از نمونه‌الگوی گواهی خارج می‌کند:

الف) گزاره‌هایی که اساساً مصداقی از باور به محتوای گواهی نیستند: به عنوان مثال، تصور کنید بر اساس اظهار نظر همراه با تندی فرد درباره فیلمی به نامساعد بودن وضعیت روحی او پی ببریم. (Fricker, 2002: 377). در اینجا نمی‌توان باور به وضعیت نامساعد روحی گوینده را از مصداق باور از طریق گواهی تلقی کرد؛ زیرا این باور ناشی از معنای تحت‌اللفظی سخن گوینده نیست.

ب) گزاره‌هایی که در باور به آنها دانش‌های پس‌زمینه‌ای شنونده مدخلیت دارد: این دسته از گزاره‌ها نتیجه ترکیب سخن گوینده و دانش‌های زمینه‌ای شنونده است و گاه با نوعی استنتاج همراه هستند (Fricker, 2002: 377). در این موارد نیز معنای تحت‌اللفظی سخن گوینده به تنهایی باعث ایجاد باور در شنونده نشده است و لذا نمی‌توان چنین مواردی را از مصداق نمونه‌الگوی گواهی قلمداد کرد.

ج) عبارات طعن‌آمیز یا کنایه‌ای که معنای تحت‌اللفظی آن‌ها مراد گوینده نیست (Fricker, 2006b: 246 footnote 8): به عنوان مثال: گوینده به شنونده می‌گوید: «خیلی شوخی بامزه‌ای کردی» و از این عبارت معنایی کاملاً عکس معنای تحت‌اللفظی آن اراده کند؛ یعنی «خیلی شوخی بی‌مزه‌ای کردی».

د) کنش‌های گرایسی (Gricean acts) که اساساً از زبان برای انتقال پیام استفاده نمی‌کنند (Ibid: 246 footnote 8):^۴ به عنوان مثال؛ ماشین عقبی برای ماشین جلویی چراغ می‌زند و با این کار خود این پیام را به راننده جلویی منتقل می‌کند که از مسیر کنار رود. در این مورد اساساً از زبان برای انتقال پیام استفاده نشده است؛ اما پیامی منتقل شده است.

۳) تعابیر «گوینده» و «می‌گوید» در توضیح ذکر شده نشان می‌دهند که یکی از قیدهای این توضیح قید «گفتن» است. گفتن، یک کنش گفتاری است و مانند کنش‌های گفتاری دارای ویژگی‌هایی است. فریگر سه ویژگی کنش گفتاری «گفتن»^۵ را برای تحقق نمونه‌الگوی گواهی لازم می‌شمارد. این ویژگی‌ها عبارتند از:

الف) در کنش گفتاری گفتن، گوینده واقعاً یا به‌ظاهر بر اساس معرفت خود، گزاره را می‌گوید (Fricker, 2012: 62): گوینده با «گفتن» گزاره ز، دست‌کم، تظاهر می‌کند که به آنچه گفته است معرفت دارد. به تعبیر دیگر، گوینده گزاره ز، از طریق گفتن تضمین می‌کند که گفته او صادق است (Fricker, 2006a: 597). اگر مشخص شود گزاره ز نادرست بوده است، شنونده این حق را دارد که به گوینده اعتراض کند. (Ibid: 594) با توجه به این ویژگی، بیان گزاره‌هایی که حاکی از آرزو یا امید هستند از نمونه‌الگوی گواهی خارج هستند.

ب) در کنش گفتاری گفتن، گوینده، باور دارد یا احتمال می‌دهد که مخاطب او نسبت به گزاره بیان شده جاهل باشد: این ویژگی برآمده از هدف گفتن است (Ibid: 596). با توجه به این ویژگی، بیان خلاصه مطالب سخنرانی در پایان سخنرانی برای حاضران یا پاسخ دانشجویان به سؤالاتی که استاد کلاس برای سنجش سطح علمی دانشجویان می‌پرسد از مصادیق کنش گفتاری گفتن نخواهند بود (Fricker, 2004: 127).

از نظر فریکر این ویژگی شرط لازم برای تحقق گواهی است؛ زیرا یک شنونده «تنها زمانی می‌تواند از گواهی دیگری چیزی بیاموزد که آن چه را گفته شده قبلاً نداند» (Fricker, 2006b: 229^۶). از سوی دیگر صداقت (sincerity) و صلاحیت (competence) گوینده در تحقق باور موجه مبتنی بر گواهی نقش دارند. یکی از مواردی که در تعیین صداقت و صلاحیت گوینده نقش دارد آگاهی شنونده از انگیزه گوینده در گفتن یک مطلب است. انگیزه گوینده در کنش گفتاری گفتن، مطلع کردن شنونده است (Fricker, 2004: 112). پس گوینده باید باور داشته باشد یا احتمال دهد که شنونده نسبت به گزاره بیان شده جاهل است. تاکید فریکر بر این ویژگی قابل‌خداشه است. مواردی وجود دارد که گوینده گزاره ز را به کسانی که آن را می‌دانند می‌گوید و این عمل او شهوداً مصداقی از گواهی است. به عنوان مثال: گوینده‌ای را فرض کنید که به نوجوان خود به منظور انتقال اطلاعات و البته هشدار می‌گوید: آتش‌بازی چهارشنبه آخر سال، سالانه منجر به نابیناشدن نوجوانان زیادی می‌شود. در این موقعیت فرد گوینده می‌داند که نوجوان از آمار سوانح آتش‌بازی چهارشنبه آخر سال آگاه است؛ ولی آن را برای هشدار بیشتر به فرزندش می‌گوید. یا تصور کنید یک بیمار سرطانی به این آمار معرفت دارد که ۳۰ درصد سرطانیان مانند افراد عادی زندگی می‌کنند. پزشک بیمار می‌داند که بیمارش این آمار را می‌داند؛ اما برای انتقال اطلاعات و البته ایجاد انگیزه به او می‌گوید، ۳۰ درصد سرطانیان مانند افراد عادی زندگی می‌کنند.^۷

ج) در کنش گفتاری گفتن، مخاطبی قصدشده (intended) وجود دارد (Fricker, 2006a: 596): هدف از کنش گفتاری گفتن، انتقال اطلاعات واقعی یا ادعایی به مخاطبی است که آنها را نمی‌داند. لذا این کنش گفتاری باید مخاطبی قصدشده ولو غیرمتعین داشته باشد. در غیر این صورت، میان گفتن یا اخبار گزاره ز که متضمن تعهد به صدق آن است، با آرزوکردن گزاره ز یا تاملاتی که بلند بلند در باره گزاره ز به زبان آورده می‌شوند و تعهدی درباره صدق آنها نیست تفاوتی نخواهد بود.

از آنجا که مخاطب قصده شده متعین نیست، به لحاظ معرفت شناختی تمایزی وجود نخواهد داشت، میان مخاطب اصلی و کسی که استراق سمع می کند و حتی این امکان وجود دارد که شخصی که مثلاً استراق سمع می کند مبنای نیرومندی تری در پذیرش گواهی داشته باشد. شاید مخاطب اصلی یک گواهی مطلع نباشد که گوینده متخصص است؛ ولی کسی که استراق سمع می کند، بداند که گوینده در موضوعی که گواهی می دهد بسیار متخصص است^۸ (Ibid: 596° 599). لذا مبنای نیرومندتری نسبت به مخاطب اصلی برای باورمبنتی بر گواهی داشته باشد.

۱،۱ سایر مصادیق گواهی و نسبت آنها با نمونه الگوی گواهی

فریکر تفاوت اصلی گواهی های فراتر از نمونه الگو، مانند گواهی با واسطه روزنامه، کتاب و ایمیل را فاصله مکانی و زمانی بین گواهی دهنده و دریافت کننده گواهی معرفی می کند (Fricker, 2002: 382, 601: 2006a). مثال های او برای این دسته از گواهی های نیز اکثراً در همین محدوده است. تفاوت زمانی و مکانی میان شنونده و گوینده از جمله، کار احراز صداقت و صلاحیت گوینده را برای شنونده سخت تر می کند (Fricker, 2006a, 601). به این دلیل ک در گفتگوی چهره به چهره گاهی حالت صدای گوینده، زبان بدن او، حالت های فیزیکی که در چهره او نمایان است می تواند کار گوینده را در رد صداقت یا صلاحیت گوینده راحت تر کند. فریکر چندان اشاره ای به دسته دیگری از مصادیق گواهی که تفاوت آن با مصادیق نمونه الگو فراتر از تفاوت یادشده است مانند گواهی با مخاطبان بالقوه نمی کند (Fricker, 2002: 378). در مورد شیوه فریکر این سوال وجود دارد که چه حد انحراف از ویژگی های نمونه الگو، آنچه را رخ داده است از دایره مصادیق گواهی خارج می کند. به عنوان مثال: تصور کنید کسی که دچار اضطراب شده است، بلند بلند کار خطایی که کرده است، به زبان می آورد و از خود می پرسد چه کند. بر اساس معیارهای فریکر آنچه گوینده بلند بلند با خود زمزمه می کند، مصداق گفتن (دست کم به این دلیل که ویژگی دوم گفتن را ندارد) و به تبع آن مصداق نمونه الگوی گواهی دادن نیست. اکنون تصور کنید کسی این زمزمه او را بشنوند و بر اساس محتوای گفته او باور آورد که او این کار خطا را انجام داده است. آشکار است که باور این فرد مبتنی بر گواهی است؛ بعلاوه، تفاوت این نمونه با نمونه الگو تفاوت در مکان و زمان نیست. در این صورت، بر اساس دیدگاه فریکر روشن نیست که این حد از انحراف از نمونه الگو باعث خروج از مصادیق گواهی می شود یا نه. اگر پاسخ منفی است در آن صورت تخطی از کدام ویژگی ها باعث خروج از دایره مصادیق گواهی می شود.

۲- شروط کسب باور موجه از طریق گواهی

ما در این بخش از مقاله ابتدا به شروط کسب باور موجه از طریق گواهی به صورت کلی و نکاتی را که باید در این خصوص مد نظر داشت اشاره می کنیم و آنگاه هر یک از شرایط را توضیح می دهیم.

a. بیان کلی شروط کسب باور موجه از طریق گواهی

شروط کسب باور موجه از طریق گواهی، بر اساس نگاه فریگر به سرشت گواهی شکل می‌گیرد. فریگر بر این باور است که بهترین راه برای فهم اینکه چگونه معرفت از طریق گواهی به نحوی موجه پخش می‌شود، توصیف فرایندی است که در نمونه‌الگو میان گوینده و شنونده رخ می‌دهد و اغلب معرفت‌بخش قلمداد می‌شود (Fricker, 2006a: 593). فریگر فرآیند گواهی را این‌گونه توصیف می‌کند:

کسی که گزاره (z) را می‌گوید (tell) صدق آن را تضمین می‌کند (vouch). وقتی گوینده چیزی را می‌گوید گویی معرفت خودش را عمومی کرده است و تمام کسانی که گفته او را می‌شنوند و محتوا و نیروی کنش‌گفتاری او را درک می‌کنند و به گوینده اعتماد می‌کنند - به این معنا که گفته او را برآمده از معرفت قلمداد می‌کنند - گفته او را باور می‌کنند (Ibid: 597).

فریگر بر این باور است که انکار مطلق معرفت‌بخشی گواهی قابل دفاع نیست. از نظر او:

این یک حقیقت است که معرفت و باور موجه می‌تواند از طریق گواهی بدست آید و گاهی اوقات نیز چنین می‌شود (Fricker & Cooper, 1987: 57; Fricker, 1994: 127° 128, 2004: 111).

اجازه دهید برای سادگی در ادامه بحث، ما این عبارت فریگر را گزاره الف بنامیم. فریگر گزاره الف را «قید قابل دست‌یافتنی بودن» (Attainability Constraint) می‌نامد (Fricker, 2004: 111) و آن را قیدی برای هر معرفت‌شناسی گواهی (Fricker, 1994: 127° 128) و «شرط بسندگی» هر تبیینی از معرفت معرفی می‌کند (Fricker & Cooper, 1987: 57° 58). او کار فلسفی را در بحث معرفت‌شناسی گواهی، به دست‌دادن تبیینی از گواهی می‌داند که گزاره الف را توضیح دهد؛ نه آنکه آن را به چالش کشد (Fricker, 2004: 111). خود او از این گزاره به صورتهای گوناگون دفاع کرده است. یکی از دلایل فریگر در دفاع از گزاره الف آن است که زندگی بدون گواهی به معنای بی‌اعتمادی معرفتی نسبت به دیگران است که منجر به شکاکیت معرفتی و به تبع آن غیر عملی شدن زندگی می‌شود (Ibid, 110° 111, Fricker, 2006a: 610, Ibid: 593).

اکنون با فرض صحت گزاره الف این سوال مطرح است که در چه شرایطی باورهای مبتنی بر گواهی موجه هستند. بر اساس آثار مختلف فریگر می‌توان دیدگاه برگزیده او را در مورد شروط کسب باور موجه از طریق گواهی (شروط ب.م.گ) مشتمل بر سه شرط تحقق کنش‌گفتاری گفتن، صداقت گوینده و صلاحیت گوینده دانست. در بیان فنی:

گوینده (گ) گزاره (z) را به شنونده (ش) گواهی می‌دهد. ش به نحو موجهی 'z

را از طریق گواهی گ باور می‌کند، اگر و تنها اگر:

۱. ش به نحو موجهی باور داشته باشد که گ برای بیان z از کنش‌گفتاری گفتن استفاده کرده است.

۲. **ش** به نحو موجهی باور داشته باشد که **گ** صادقانه **ز** را می‌گوید،

۳. **ش** به نحو موجهی باور داشته باشد که **گ** در زمان گفتن **ز**، در باره **ز** دارای صلاحیت است.

در اینجا توجه به چند نکته ضروری است:

الف) شروط کسب باور موجه از طریق گواهی در برخی آثار فریگر با تفاوت‌هایی نسبت به آنچه بیان شد، معرفی شده است.^{۱۱} در این مقاله بیشتر مبانی شکل‌گیری شروط ب.م.گ و جنس توجیهی که فریگر برای کسب باورهای مبتنی بر گواهی به آن‌ها متوسل شده است معرفی و بررسی می‌شود. تلاش شده است که دیدگاه فریگر در این مسئله از میان آثار متعدد او استنباط شده و در یک ساختار منسجم معرفی شوند. فریگر به ویژگی‌های شنونده و گوینده نیز به صورت تفصیلی‌تر پرداخته است که در این مقاله به آنها اشاره نشده است.

ب) توصیف فرآیند گواهی، آنگونه که در بخش سرشت گواهی بیان شد، برای فریگر اهمیت زیادی دارد. از نظر او فیلسوفی غیر شکاک باور دارد که «نظام باورهای انسان باورمندی که از نظر معرفتی مسئولیت‌پذیر است، به نحو اجمالی موجه است». در نتیجه، فیلسوف غیرشکاک کار فلسفی خود را توضیح چرایی موجه‌بودن نظام باورهای این فرد مسئولیت‌پذیر می‌داند؛ نه آنکه نظام باورهای فرد را به چالش بکشد. فریگر نیز خود را شکاک نمی‌داند (Fricker, 2004: 110° 111). او با نگاه غیرشکاکانه خود ابتدا فرآیند نمونه‌الگوی گواهی را توصیف می‌کند و سپس شروط کسب باور موجه را بر اساس این فرآیند مطرح می‌کند و می‌کوشد با تعدیل‌هایی که صورت می‌دهد، مثال‌های نقض ممکن را رفع کند.

ج) توجه به مرز تعریف گواهی و شروط کسب باور موجه از طریق گواهی لازم است. ویژگی‌های نمونه‌الگوی گواهی نباید در میان شروط کسب باور موجه از طریق گواهی بیان شوند. در این صورت خلط مقام تعریف و توجیه رخ داده است. به عنوان مثال: یکی از قیدهای نمونه‌الگوی گواهی قید معنای تحت‌اللفظی بود. حال نمی‌توان این قید را که مشخص‌کننده نمونه‌الگوی گواهی بود به عنوان یکی از شرایط کسب باور موجه از طریق گواهی قلمداد کرد. ما در مقامی صحبت می‌کنیم که یک گواهی تحقق یافته است و اکنون در صدد هستیم که نشان دهیم آیا این گواهی می‌تواند سبب تحقق باور موجه برای شنونده گردد یا خیر.

د) شروط کسب باور موجه از طریق گواهی که فریگر پیشنهاد می‌کند، در مورد کسانی مطرح است که توانایی تأمین آن‌ها را داشته باشد. به عنوان نمونه: از نظر فریگر نوزادان توانایی تأمین این شروط را ندارند. او دوره‌ای را که انسان توانایی داشتن دلیلی مثبت به نفع صداقت و صلاحیت گوینده را ندارد دوره رشد (developmental phase) و دوره‌ای که توانایی این کار را دارد دوره بلوغ (mature phase) می‌نامد. از نظر فریگر در دوره رشد، نظام باورها تا حدی بر اساس گواهی‌هایی شکل گرفته است که شنونده به نحوی غیرنقادانه و بدون مبنای تجربی قابل قبول به گوینده اعتماد کرده است. او معتقد است در بزرگسالی نمی‌توان تمام باورهای شکل گرفته بر اساس گواهی را از ابتدای بر گواهی رها نمود (Fricker,

403: 1995. در نتیجه، فریکر برای پذیرش موجه بودن نظام باورهای شکل گرفته در بزرگسالی راهی ندارد جز این که باورهای مبتنی بر پذیرش غیرنقادانه گواهی را در دوره رشد موجه بداند، مگر اینکه قرینه مثبتی علیه موجه بودن آن‌ها داشته باشد (Ibid, 403, Fricker, 2004: 125). او در دفاع از این دیدگاه به استدلال فرضیه‌گیری (abductive) متوسل می‌شود. اعتماد غیرنقادانه در دوره رشد «منجر به نگاهی بسیار منسجم و یکپارچه از جهان شده است» که خود «بهترین نشانه صدق کلی این نظام باورها» است. «این انسجام و یکپارچگی زیاد شامل انسجام و یکپارچگی میان پیوندهای معرفتی متنوعی می‌شود که برای ارتباط با جهان از آنها بهره برده می‌شود؛ یعنی ادراک حسی، حافظه و گواهی» (Fricker, 2004: 126).

b. توضیح هر یک از شرایط کسب باور موجه از طریق گواهی

در تعبیر فریکر، موجه بودن باور مبتنی بر گواهی، نیازمند سه شرط است. در کنار این سه شرط او از تعبیر «شنونده به نحو موجهی باور داشته باشد که...» استفاده کرده است که تمایزی مهم را در نظریات ناظر به توجیه معرفتی نشان می‌دهد. در این قسمت، این سه شرط و تعبیر ذکر شده را توضیح می‌دهیم.

توضیح شرط اول: معرفت یافتن شنونده به سخن گوینده صرفاً هنگامی حاصل می‌شود که گوینده به آنچه می‌گوید معرفت داشته باشد (Fricker, 2006a: 603). استفاده از کنش گفتاری گفتن نشانه‌ای برای اشاره به همین مطلب است که گوینده آن چه را معرفت داشته بیان کرده است. با توجه به امکان تظاهر گوینده، برای اطمینان از این که گفته او بر اساس معرفت بوده، تامین شروط دوم و سوم لازم است.

توضیح شرط دوم و سوم: در دو شرط دوم و سوم، دو مفهوم صداقت و صلاحیت مطرح شد. صداقت از نظر فریکر به این معناست که گوینده به آن چه می‌گوید باور داشته باشد و صلاحیت به این معناست که گوینده به آن چه می‌گوید معرفت داشته باشد. معرفت در کنار وصف باور به دو وصف صدق و توجیه نیز نیاز دارد. بنابراین، صلاحیت، فرد را از بیان صادقانه مطلب خطا برحذر می‌دارد. ممکن است فردی صادق باشد اما به نحو صادقانه مطلبی خطا را بیان کند و لذا قابل اعتماد نباشد. به بیان فنی‌تر می‌توان صلاحیت را این گونه تعریف کرد که گوینده دارای صلاحیت صرفاً هنگامی یک گزاره را صادقانه بیان می‌کند که به آن معرفت (باور صادق موجه) داشته باشد^{۱۲} به بیان فنی فریکر:

گوینده گ صادقانه گزاره ز را اظهار نمی‌کند، مگر اینکه آن را بداند^{۱۳} (Ibid, 600)

(footnote 18).

با توجه به توضیح صداقت و صلاحیت، دو شرط ذکر شده در گواهی فهم می‌شود. لازم است شنونده به صداقت و صلاحیت گوینده معرفت یابد تا بتواند به گفته او اعتماد کند. معرفت شنونده به این دو ویژگی گوینده، نیازمند مبنای تجربی است و مفروض گرفتن آن به نحو پیشینی صحیح نیست^{۱۴} حتی شناخت سطحی از انسان نشانگر آن است که انگیزه‌های فراوانی انسان‌ها را به خطا یا فریب می‌کشاند (Fricker, 1994: 129).

توضیح تعبیر «ش به نحو موجهی باور داشته باشد که ...»: فریکر در آثار خود از دو اصطلاح توجیه‌گرایی (justificationism) و وثاقت‌گرایی (reliabilism) استفاده می‌کند. مراد او از توجیه‌گرایی هر نظریه‌ای است که توجیه باور را شرط لازم برای معرفت‌بودن آن باور بداند؛ از نظر او شرط توجیه دارای دو جنبه است: یکی نوع توجیهاتی که باور موجه را کافی است و دیگری نوع رابطه‌ای که شناسا باید با توجیه داشته باشد تا بتوان گفت دارای توجیه است. فریکر معتقد است گوینده باید بتواند توجیه مناسب باور خود را صورت‌بندی کند و آن را بیان کند. مراد او از وثاقت‌گرایی هر نظریه‌ای است که معرفت را در چارچوب قابل‌وثوق‌بودن باورها تعریف کند؛ به این معنا که باور از طریق روش یا سازوکاری وثیق (reliable) بدست آمده باشد. از نظر فریکر دیدگاه غالب در معرفت‌شناسی این است که نظریه وثاقت‌گرایی شرط توجیه را برای تحقق معرفت لازم نمی‌داند (Fricker & Cooper, 1987: 59).⁶¹ فریکر در مقاله «معرفت‌شناسی گواهی» (Fricker & Cooper, 1987) کفایت وثاقت، و در مقاله «گواهی غیرقابل‌وثوق» (Fricker, 2016) ضرورت وثاقت را برای کسب معرفت زیر سوال می‌برد. با توجه به این که وثاقت‌گرایی نظریه‌ای برون‌گرایانه در باب توجیه است، نقد فریکر به این نظریه به معنای نامقبول بودن برون‌گرایی از منظر او و پذیرش درون‌گرایی است.¹⁵ رویکرد فریکر به معرفت و توجیه، رویکردی درون‌گرایانه است. از نظر او در نظریه برون‌گرایانه از مسئولیت معرفتی باورمند نسبت به باورهایش غفلت شده است (Fricker, 2006b: 233). به‌واسطه رویکرد توجیه‌گرایانه فریکر هر سه شرط به صورت «گوینده به نحو موجهی باور داشته باشد که ...» بیان شده است.¹⁶

۳- استدلال بر موجه بودن باورهای مبتنی بر گواهی

بر اساس شروط معرفی شده در بخش قبل، موجه بودن باورهای مبتنی بر گواهی را می‌توان در قالب یک استدلال صورت‌بندی کرد. اکنون این سوال پیش می‌آید که این استدلال از چه نوعی است. برای پاسخ به این پرسش نیاز به توضیح است. فریکر در مقاله «معرفت‌شناسی گواهی» استدلالی را که برای توجیه مبتنی بر گواهی مطرح می‌کند، دارای صدق تحلیلی می‌داند که بر آمده از تحلیل کنش‌گفتاری اخبار (assertion) است (Fricker & Cooper, 1987: 73) در نتیجه باید آن را یک استدلال قیاسی قلمداد کرد به این معنا که مقدمات، مستلزم نتیجه هستند. در مقاله «علیه ساده‌لوحی» نیز تاحدی قیاسی بودن این استدلال تایید می‌شود (Fricker, 1994: 130, 1994: 145) او در این مقاله از استلزام صحبت می‌کند؛ اما نه استلزامی که در استدلال‌های قیاسی وجود دارد. آن‌جا که فریکر به دنبال استخراج مفهوم صداقت و صلاحیت است، مفاهیمی را جستجو می‌کند که ضمیمه کردن آن‌ها به «گوینده گ، از گزاره ز خبر داده است»، «مستلزم» (entail) صدق ز باشد (Ibid, 130). فریکر در مقاله «گواهی: معرفت‌یافتن بر اساس گفته‌شدن» نیز نتیجه این توجیه مبتنی بر گواهی را «منطقاً ضروری» می‌داند:

در چارچوب محتوای مفاهیم اخبار، صداقت و صلاحیت نسبت به گزاره ز وقتی او [گوینده] اخبار می‌کند که ز و نسبت به ز صادق و باصلاحیت است، منطقی ضروری است که ز (Fricker, 2004: 117).

از سوی دیگر، فریکر در مقالات جدیدتر خود، قیاسی بودن این استدلال را به صراحت رد می‌کند و آن را از نوع استنتاج بهترین تبیین و فرضیه‌گیری می‌داند (Fricker, 2006b: 228, 2015: 72). در این نوع استدلال، نتیجه یقینی نیست بلکه دارای احتمال زیاد است. با توجه به این نکات می‌توان گفت: در مسئله موجه بودن باورهای مبتنی بر گواهی، فریکر از استدلال قیاسی به استدلال تبیینی چرخش داشته است. در عین حال می‌توان مطلب را این‌گونه تحلیل کرد که مقصود فریکر از استلزام معنای ضعیف آن بوده که عبارت دیگری برای استدلال تبیینی است. با این تحلیل، اصل ایده او در این مسئله تغییر نکرده است و صرفاً نوع بیان او دستخوش تغییر شده است. هر کدام از این دو تحلیل پذیرفته شود، روشن است که دیدگاه نهایی فریکر این است که این استدلال از نوعی فرضیه‌گیری است. کاربرد این نوع استدلال سبب شده که فریکر در تقریر استدلال از عبارت «به احتمال زیاد» استفاده کند. اجازه دهید استدلال را بیان کنیم:

۱. در گفتن ز، گ [بدون تصریح] ادعا می‌کند که ز را می‌داند. (بر اساس قاعده حاکم بر کنش‌گفتاری گفتن)

۲. ش گفتن گ که ز را می‌شنود و محتوا و نیروی آن را می‌فهمد. (مبتنی بر تجربه)

۳. ش به نحو موجهی باور دارد که گ صادقانه ز را می‌گوید، (مبتنی بر تجربه)

۴. ش به نحو موجهی باور دارد که به احتمال زیاد، باور گ این است که به ز معرفت دارد. (مقدمات ۱-۳)

۵. ش به نحو موجهی باور دارد که گ درباره ز در زمان گفتن آن، صلاحیت دارد. (مبتنی بر تجربه)

۶. ش به نحو موجهی باور دارد که به احتمال زیاد باور گ صادق است. (مقدمه ۵)

۷. ش به نحو موجهی باور دارد که به احتمال زیاد گ به ز معرفت دارد. (۴ و ۶)

نتیجه: ش به نحو موجهی باور دارد که به احتمال زیاد ز صادق است. (تعریف معرفت و ۷)

هر چند که غالب مقدمات استدلال در بخش‌های قبلی مقاله توضیح داده شده است در عین حال مناسب است تحلیل کامل‌تری از استدلال داشته باشیم:

الف) انسان‌های بزرگسال عادی در تصورشان از جهانی که در آن زندگی می‌کنند (فیزیک عامیانه (folk physics))، در تصورشان از خودشان (روان‌شناسی عامیانه (folk psychology)) و در تصورشان از جایگاه انسان در جهان مشترک هستند (Fricker, 1995: 397). فریکر، استدلال خود را در چارچوب فهم مشترک (common sense) نسبت به جهان ارائه کرده است.

ب) فریگر متأثر از مکدول (J. H. McDowell) تشخیص این مسئله را که کنش‌گفتاری استفاده شده توسط فرد از کدام نوع است و محتوای آن کنش کدام است مصداقی از معرفت‌حسی می‌داند (Fricker, 113: 2004). بر این اساس در فرایند موجه‌بودن گواهی، حس مدخلیت دارد.

ج) پذیرش رویکرد توجیه‌گرایانه توسط فریگر سبب شده است که او بر لزوم داشتن دلایلی تجربی به نفع صداقت و صلاحیت‌گوینده تأکید کند (Fricker, 1994). بر این اساس، توجیه مقدمه سوم و پنجم از طریق ادله تجربی بدست می‌آید. در آثار فریگر دست‌کم دو روش برای احراز تجربی صادق‌بودن و صلاحیت‌داربودن‌گوینده مطرح می‌شود: استقراء یا استفاده از نظریه‌ای که شنونده با شناخت فرد (به عنوان مثال، انگیزه‌ها و توانایی‌های او) درباره او شکل می‌دهد.^{۱۷} در هر دو روش از حافظه، استنتاج و ادراک حسی بهره برده می‌شود (Ibid).

د) با توجه به اینکه فریگر استدلال مبتنی بر گواهی را استدلالی از نوع فرضیه‌گیری می‌داند، می‌توان گفت که او بهترین تبیین برای صدق سه مقدمه اول را صدق مقدمه چهارم می‌داند. بعلاوه، بهترین تبیین برای صدق مقدمه پنجم را صدق مقدمه ششم می‌داند (Ibid: 136).

ه) با نگاهی به چگونگی توجیه مقدمات استدلال آشکار می‌شود که فریگر در توجیه باورهای مبتنی بر گواهی در مورد بزرگسالان تحویل‌گراست (reductionist)؛ یعنی موجه بودن باورهای مبتنی بر گواهی را به توجیه از طریق منابع دیگر (استنتاج، تجربه و حافظه) تحویل می‌برد. از نظر او این گونه نیست که گواهی دارای اصلی استنتاجی یا اصلی هنجاری مختص خود باشد که بتوان با استناد به آن موجه بودن گواهی را اثبات کرد. در عین حال توضیحات گذشته نشان داد که فریگر تمام باورهای مبتنی بر گواهی را موجه نمی‌داند. بر این اساس، او معتقد نیست که با استفاده از منابع دیگر لزوماً می‌توان همه باورهای مبتنی بر گواهی را موجه دانست. به عبارت دیگر، او تحویل‌گرایی عام (global reductionism) را قبول ندارد و در مورد هر مصداق از گواهی به صورت مجزا اظهار نظر می‌کند (Ibid: 134).

۴- انتقاد به نظریه فریگر

نظریه فریگر با اشکالاتی مواجه است؛ به برخی از آن‌ها اشاره شد. در این قسمت سه مشکل کلیدی را که به رویکرد کلان او وارد است بیان می‌کنیم.

۱. مشکل مواجهه مبتنی بر فهم مشترک

همان‌گونه که پیشتر بیان شد، فریگر نظریه خود را در بستر فهم مشترک سامان می‌دهد. او در مواردی، به منظورش از فهم مشترک اشاره کرده است. به عنوان مثال، جایی که دیدگاه خود را درباره کفایت توجیه گواهی بیان می‌کند. او توجیهی را برای گواهی کافی می‌داند که مبتنی بر فهم مشترک باشد. او به دو معنا توجیه کافی را مبتنی بر فهم مشترک می‌داند: اول اینکه این توجیه «بر اساس تصور مبتنی بر فهم مشترک ما نسبت به جهان و زبان کافی دانسته می‌شود» (Fricker & Cooper, 1987: 72). دوم اینکه این توجیه «معمولاً در زندگی روزمره بیان می‌شود و پذیرفته می‌شود» (Ibid, 73). او در جایی دیگر،

وقتی از تصویر مبتنی بر فهم مشترک به جهان صحبت می‌کند، آن را تصویر پایه و مشترک ما انسان‌ها به جهان معرفی می‌کند که در دوره رشد به مرور شکل می‌گیرد (Fricker, 2006b: 227). نمونه‌هایی از آموزه‌های برآمده از فهم مشترک که فریکر از آن‌ها بهره برده است عبارتند از: «معرفت می‌تواند از طریق گواهی بدست آید» (Fricker, 1994: 128). «قابل‌اعتمادبودن گوینده را در مورد یک گفته خاص او می‌توان از نظر تجربی مشخص کرد» (Ibid: 140). تجربه و روان‌شناسی مبتنی بر عقل مشترک به ما نشان می‌دهد که «چقدر راحت و چقدر فراوان گواهی‌های نادرست بیان می‌شود» (Fricker, 2006c: 620). زبان‌شناسی مبتنی بر عقل مشترک به ما می‌گوید که گفته جدی گوینده در صورتی درست است که گوینده صادق باشد و آنچه باور دارد صادق باشد [صلاحیت داشته باشد] (Fricker, 1994: 145). فریکر تنها به آموزه‌هایی از این دست که بین متخصصان و عامه مردم مشترک است اکتفا نمی‌کند. به عنوان مثال: او از معرفت‌شناسی عامیانه (Folk epistemology) که آن را بخشی از تصویر مبتنی بر فهم مشترک به جهان می‌داند صحبت می‌کند و آن را «نظریه‌ای درباره راه‌های مختلفی که می‌توانیم به چیزها معرفت پیدا کنیم» (Fricker, 2004: 111). یا بر اساس فهم مشترک مشخص می‌کند که منابع معرفت در چه شرایطی با موفقیت کار می‌کنند. در مقابل با تکیه بر فهم مشترک درباره برخی موضوعات معرفت‌شناختی نمی‌توان قضاوت درستی کرد.

برخی مصادیق گواهی مطرح در ادبیات معرفت‌شناسی گواهی موارد خاصی هستند که معرفت‌شناس بر اساس فهم مشترک ممکن است از آن‌ها چشم‌پوشی کند و در نتیجه، نظریه دقیقی درباره گواهی ندهد. به عنوان مثال: گوینده در مورد موضوعی خاص دروغ می‌گوید؛ ولی گفته او صادق می‌شود هر چند که باور او نادرست بوده است، (Ibid:128, footnote 17). فریکر در بحث شناسایی مفهوم قابل‌اعتمادبودن و به تبع آن تعیین شرایط لازم برای کسب باور موجه از طریق گواهی این موارد را در نظر نگرفته است (Fricker, 1994: 132, 2004: 117, Ibid: 115). این رویکرد فریکر به بحث باعث شده است نظریه او جواب‌گوی مصادیقی از این دست نباشد. جنیفر لکی برای سامان دادن نظریه خود از این مثال‌ها بهره می‌برد و به شروط متفاوتی می‌رسد (Lackey, 2008). برخی از این شروط از شهود متعارف دور هستند.

b. مشکل انسجام‌گرایی

فریکر رویکردی انسجام‌گرایانه (Fricker, 1994: 145) از نوع کل‌گرایانه (Fricker & Cooper, 1987: 72) به توجیه دارد و با میناگرایی مخالف است (Fricker, 1994: 136, 145)؛ اما روشن نیست که مراد او از انسجام دقیقاً چیست. هر چند به نظر می‌رسد یا سازگاری باشد یا تبیین.

در هر دو حالت، انتقادات اصلی که به رویکرد انسجام‌گرایی در معرفت‌شناسی به طور کلی وارد شده است، به این رویکرد در معرفت‌شناسی گواهی نیز وارد است. اندیشه بنیادین این است که در آن نسخه از انسجام‌گرایی که جایگاهی برای میناگرایی قائل نیست، خود انسجام تنها منبع توجیه است. در این صورت،

ممکن است دو شبکه باور انسجامی مشابه داشته باشند، هرچند باورهایی از هر کدام با باورهایی از دیگری در تعارض باشند. بر اساس این رویکرد از انسجام‌گرایی، ارزش توجیهی و صدق این دو شبکه مشابه است. قبیله‌ای بدوی را در نظر بگیرید که شبکه باورهایی منسجم شکل داده‌اند و گواهی هم نقش مهمی در آموزش این شبکه باور به کودکان این قبیله دارد. از سوی دیگر، افراد عادی جامعه‌ای مدرن را در نظر بگیرید که آن‌ها هم شبکه‌ای از باورها را با انسجامی مشابه دارا هستند؛ در میان این افراد نیز گواهی نقش مهمی در انتقال شبکه به کودکان ایفا می‌کند. قوت این اشکال زمانی بیشتر می‌شود که فهم مشترک نقش کلیدی در اعتباردهی به گواهی و تعیین شروط گواهی موجه نزد اعضای این جوامع بازی کند.

اشکال دیگری در نظریه فریگر با کنار هم قرار گرفتن توجیه‌گرایی، انسجام‌گرایی و فهم مشترک خودنمایی می‌کند که شامل معرفت‌شناسی عامیانه نیز می‌شود. همان‌گونه که پیشتر بیان شد، از نظر فریگر فردی در باوری که دارد موجه است که «بتواند توجیه مناسب باور خود را صورت‌بندی کند و آن را بیان کند.» از سوی دیگر، یکی از دلایل مهم فریگر برای موجه بودن شبکه باورهایی که در کودکی با اعتمادی غیرنقادانه به گویندگان شکل گرفته است این است که این شبکه منسجم است. شاید فریگر بتواند در مورد شبکه باورهای خود این قضاوت را بکند؛ اما وقتی می‌بینیم فرد متخصص یا فردی که تفکر انتقادی پرورش‌یافته‌ای دارد، به راحتی تناقضاتی را در گفته‌های افراد غیرمتخصص یا افرادی با تفکر انتقادی ضعیف تشخیص می‌دهد، آیا عامه مردم می‌توانند این انسجام درونی را در مورد شبکه باورهای خود به درستی تشخیص دهند؟

C. مشکل معرفت در کودکان

وینار (Weiner) معتقد است مواجه متمایز فریگر با گواهی‌های دوره رشد و گواهی‌های دوره بلوغ منجر به نتیجه‌ای خلاف شهود می‌شود. از نظر او فردی که در مرحله رشد قرار دارد با احتمال بیشتری نسبت به فرد بالغ از چیزهایی غفلت می‌کند که حاکی از صادق نبودن یا صلاحیت‌نداشتن گوینده است. در نتیجه، توجیهی که فرد در حال رشد از گواهی بدون دلیل مثبت به نفع صداقت و صلاحیت گوینده کسب می‌کند، ضعیف‌تر از توجیهی است که فرد بالغ از گواهی بدون دلیل مثبت به نفع صداقت و صلاحیت گوینده کسب می‌کند. اما اگر گزاره ز بر اساس اولی شکل گرفته باشد پذیرفته شده است و اگر بر اساس دومی شکل گرفته باشد پذیرفته شده نیست (Weiner, 2003: 261).

اما منظومه فکری فریگر ویژگی‌هایی دارد که به نظر نمی‌رسد چندان رخصتی به برخورد دوگانه او با مسئله کسب باور موجه یا معرفت از طریق گواهی در مورد کودکان و بزرگسالان بدهد. این مطلب نیاز به توضیح دارد. اول اینکه فریگر بر این باور است که تصویری کلی از معرفت وجود دارد که در مورد هر معرفتی از هر فردی در هر موضوعی فارغ از اینکه چگونه بدست آمده باشد به کار می‌رود (Fricker & Cooper, 1987: 57-58). از سوی دیگر، او تلاش زیادی می‌کند که در آثار خود نشان دهد برای پرهیز از ساده‌لوحی در کسب باور مبتنی بر گواهی حتماً باید شنونده دلایل مثبتی به نفع قابل اعتماد بودن گوینده داشته باشد. بنابراین باید گفت: از نظر فریگر تصویری که از معرفت و توجیه مبتنی بر گواهی وجود

دارد دست‌کم باید این شرط را تامین کند. اکنون این سوال مطرح است که چطور می‌توان تصویری واحد از معرفت و توجیه داشت؛ ولی به شیوه فریگر با بزرگسالان و کودکان برخوردی دوگانه داشت. مشابه همین مشکل را به صورت دیگری می‌توان بیان کرد؛ بر اساس رویکرد فریگر در مورد بزرگسالان گواهی دست‌کم منبع مستقلی برای توجیه نیست؛ در حالی که از نظر او در کودکی گواهی منبع مستقلی برای توجیه قلمداد می‌شود. نمی‌توان همزمان هر دوی این رویکردها را به گواهی پذیرفت.

لکی معتقد است که مشکل دیگری در مورد رویکرد غیرتحویلی گرایانه فریگر در کودکی وجود دارد. رویکرد غیرتحویلی گرا بر آن است که حقی کلی برای باور به آنچه گفته شده است برای شنونده وجود دارد؛ مگر اینکه مبطلی برای قابل‌اعتماد بودن گوینده در اختیار شنونده باشد. لکی در کتاب *یادگیری از کلمات* نشان می‌دهد که توانایی فهم دلیلی که قابل‌اعتماد بودن گوینده را رد می‌کند تفاوتی با توانایی فهم دلیلی که قابل‌اعتماد بودن گوینده را تایید می‌کند ندارد. در نتیجه، در این مورد هر دو نیازمند توان شناختی مشابهی هستند (Lackey, 2008, ch 7)؛ پس پاسخ فریگر برای این مشکل کارایی لازم را ندارد (Ibid: 208)؛ البته برداشت لکی از دیدگاه فریگر در این مورد دقیق نیست. مجموعه دیدگاه فریگر در این موضوع نشان می‌دهد که او مدعی نیست که کودکان در دوره رشد می‌توانند مبطل‌ها را تشخیص دهند (Fricker, 2006b: 245 footnote 2)؛ بنابراین آن‌ها باورهای نادرست خودشان را در دوره بلوغ با مشاهده مبطل باید کنار بگذارند (Ibid: 226, Ibid: 229). بر اساس این رویکرد فریگر، انتقادی که در بند قبل آمد به نحوی جدی‌تر به دیدگاه او وارد است.

۵- نتیجه‌گیری

سوال اصلی مقاله حاضر این بود که از نظر الیزابت فریگر شروط کسب باور موجه از طریق گواهی کدامند؟ برای پاسخ به این سوال ابتدا دیدگاه فریگر در مورد سرشت گواهی بررسی شد. فریگر برای بررسی سرشت گواهی نمونه‌الگویی را معرفی می‌کند که در آن کنش گفتاری گفتن نقش محوری دارد. بر اساس تحلیل فریگر در کنش گفتاری «گفتن»، گوینده تظاهر می‌کند که به آنچه می‌گوید معرفت دارد. گفتن مخاطبی قصدش دارد و گوینده در این کنش گفتاری بر این باور است یا احتمال می‌دهد که شنونده از گواهی او بی‌خبر است. علاوه بر نقدهایی که به نمونه‌الگوی پیشنهادی او وارد دانستیم، روش بحث فریگر را نیز نقد کردیم. روشی که فریگر در این بحث پیش می‌گیرد تصویری همراه با ابهام از گواهی است. در ادامه، پس از بررسی و تحلیل آثار فریگر شروطی که بیشتر با مجموعه آراء او سازگار است معرفی شد. بر این اساس، شنونده (بزرگسال) باید به نحو موجهی باور داشته باشد که گوینده گزاره‌ای را با استفاده از کنش گفتاری گفتن به او می‌گوید؛ باید به نحو موجهی باور داشته باشد که گوینده در مورد آنچه می‌گوید صادق است و صلاحیت دارد. در ادامه، شروط بیان شده توضیح داده شدند و جنس توجیهی بررسی شد که فریگر برای باورهای مبتنی بر گواهی پیشنهاد می‌کند. در پایان، انتقاداتی به رویکرد کلان فریگر وارد کردیم. به کارگیری فهم مشترک در معرفت‌شناسی گواهی فریگر را با مشکلاتی از جمله در نظر نگرفتن برخی مثال‌هایی که

معرفت قلمداد می‌شوند روبرو کرده است. بعلاوه، انسجام‌گرایی مطلوب او با انتقادات اساسی از جمله مشکل انزوا که به انسجام‌گرایی وارد می‌شود مواجه است و در نهایت اینکه فریگر به خوبی نتوانسته است مشکل معرفت در کودکان را حل کند. برخورد دوگانه فریگر نسبت به معرفت کودکان و بزرگسالان از یک سو، منجر به نتایجی خلاف شهود می‌شود و از سوی دیگر، با آموزه‌های دیگری از فریگر در تعارض است.

پی‌نوشت‌ها

- ۱- او پس از دفاع از رساله دکتری خود در سال ۱۹۸۶ در دانشگاه آکسفورد با عنوان معرفت و زبان که پیرامون بحث معرفت‌شناسی گواهی بود، تا کنون قریب ۳۰ مقاله در این موضوع نگاشته است.
- ۲- ما در این مقاله تنها فرصت بررسی دیدگاه فریگر را درباره شرایط کسب باور موجه از طریق گواهی داریم و به جهت پرهیز از ارائه یک گزارش صرف، شرایط تفصیلی ناظر به گوینده و شنونده گواهی را در این مقاله مطرح نمی‌کنیم. این شرایط و نقدهای مربوط به آن‌ها در مقاله‌ای دیگر مطرح خواهد شد.
- ۳- فریگر در آثار متعدد خود در تعریف نمونه‌الگوی گواهی تعابیر متفاوتی بکار برده است؛ اما همه آنها غالباً تعبیر اجمالی‌تر یا تفصیلی‌تر همین تعریف است. برای نمونه نک: (Fricker, 2002: 375)؛ (Fricker, 2004: 112)
- ۴- فریگر آن دسته از موارد گواهی را که فراتر از نمونه‌الگو هستند، گواهی موسع (extended testimony) می‌نامد (Fricker, 2002: 378) و کنش‌های گرایسی را حتی از گواهی موسع فراتر می‌داند، (Fricker, 2006a: 593 footnote 2).
- ۵- در دیدگاه فریگر آنچه مهم است ویژگی‌هایی است که او برای کنش‌گفتاری گفتن در مسئله گواهی بیان می‌کند. اگر فردی فکر می‌کند کنش‌گفتاری گفتن نمی‌تواند واجد این ویژگی‌ها باشد می‌تواند از کنش‌گفتاری دیگری مثل اِخبار (assertion) استفاده کند. در ادامه در مورد این مسئله بیشتر توضیح داده می‌شود.
- ۶- ممکن است از کلمه «آموختن» تعابیر مختلفی شود. مراد فریگر از این کلمه، همان «کسب باور» است. شاهد این مطلب را می‌توانید در این موارد بیابید: (Fricker, 2002: 376, 2002: 377)
- ۷- لکی هم این نکته را در قالب مثال گواهی یک متاله به وجود خدا در برابر ملحدانی که می‌دانند او متاله است بیان می‌کند. (Lackey, 2008: 18° 19)
- ۸- در آثار مرتبط با معرفت‌شناسی گواهی، آنچه در تحلیل سرشت گواهی بیشتر محور تحلیل قرار می‌گیرد، اِخبار (assertion) است. نوعی تغییر نگرش در آثار فریگر در این موضوع مشهود است. او در مقالات ۱۹۸۷ و ۱۹۹۴ بسیار به کنش اِخبار توجه دارد و تقریباً از کنش گفتن استفاده نمی‌کند؛ اما در مقالاتی از جمله 2002 (Fricker, 2002: 375)، 2004 (Fricker, 2004: 111, Ibid: 112)، 2006a (Fricker, 2006a: 596) گفتن را به جای اِخبار، به صراحت، برای تحلیل سازوکار محوری گواهی برمی‌گزیند. در این مورد چند نکته قابل ذکر است: اول اینکه فریگر به صراحت «گفتن» را از انواع کنش‌های گفتاری قلمداد می‌کند. دوم این که فریگر در مقالات خود مخصوصاً از ۲۰۰۲ به بعد، به صراحت میان گفتن و اِخبار تمایز قائل می‌شود و گفتن را زیرمجموعه اِخبار می‌داند. او تفاوت اصلی میان اِخبار و گفتن را در ویژگی دوم (از ویژگی‌هایی که در متن بیان شد) می‌داند. (Fricker, 2002: 375, 2006a: 596) نکته سوم اینکه فریگر حتی بعد از چرخش مذکور همچنان از کنش اِخبار بهره می‌برد و چندان اصرار ندارد که کنش اِخبار

را کنار بگذارد. حتی در برخی موارد برای توصیف فرآیند گواهی هر دو را در کنار هم بکار برده است (از جمله در این مورد: (Fricker, 2004: 113)); ولی اگر بنا باشد به طور دقیق درباره نمونه‌الگو صحبت کند، از کنش «گفتن» استفاده می‌کند.

۹- در آثار فریکر دلایل دیگری را نیز می‌توان به نفع گزاره الف یافت. از جمله اینکه از نظر او هر نظریه معرفت‌شناسانه‌ای باید بگونه‌ای باشد که بتواند مصادیق روشن معرفت را به عنوان معرفت بپذیرد و باورهای حاصل از گواهی از مصادیق روشن معرفت هستند (Fricker, 1994: 127, 1994: 128; Fricker & Cooper, 1987: 62° 63) از نظر او پذیرش معرفت بخشی گواهی می‌تواند در فهم کلی ما از معرفت و برخی نزاع‌ها در باره آن موثر باشد. (Fricker, 2004: 120) به عنوان مثال، او با توسل به معرفت‌بخش بودن گواهی، معتقد است تصویر انسجام‌گرایانه از معرفت نسبت به تصویر مبنای‌گرایانه برتری دارد. (Ibid: 110)

۱۰- فریکر در مقاله «گواهی و خودمختاری معرفتی» (Fricker, 2006b) برای شتونده‌ای که این شروط را تامین کرده‌باشد، از تعبیر «به‌نحو مناسبی می‌پذیرد» (properly accepts)، استفاده می‌کند. در این مقاله نشانه‌ای یافت نشد که حاکی از تفاوت معنادار میان این تعبیر و تعبیر پرکاربردتر او یعنی «به‌نحو موجهی باور می‌کند» باشد.

۱۱- در بسیاری از موارد، شروط کسب باور موجه از طریق گواهی را باید از استدلال‌هایی استنباط کرد که فریکر از منظر گوینده برای کسب باور موجه بیان کرده است. برای مشاهده این استدلال‌ها می‌توانید از جمله رجوع کنید به: (Fricker & Cooper, 1987: 73; Fricker, 1999: 909, 2004: 113, 2006a: 604) footnote 30, 2006a: 595, 2006b: 233, 2015

۱۲- فریکر صرفاً در مقاله «گواهی و خودمختاری معرفتی» (Fricker, 2006b: 233) به طور مفصل مفهومی نزدیک به صلاحیت را تعریف می‌کند و آن را تخصص (expertise) می‌نامد. در مفهوم تخصص برتری معرفتی متخصص نسبت به دیگران اضافه شده است. تفصیل نکات ناظر به این مفهوم و ارتباط آن با مفهوم صلاحیت و نقد‌هایی که بر فریکر در این خصوص وارد است در دو مقاله دیگر توضیح داده شده است که ان شاء الله به زودی منتشر خواهد شد.

۱۳- فریکر در مورد تعریف صلاحیت تغییر دیدگاهی داشته است. تعریف جدید او که تا به امروز هم از آن استفاده کرده است همین معنای صلاحیت است. شاهد این ادعا این است که او در مقاله «اول بدان، بعد بگو» (۲۰۱۵) همین معنای جدید را بیان می‌کند و برای تفصیل بحث پیرامون تعریف صلاحیت به مقاله «معرفت دست‌دوم» (۲۰۰۶) ارجاع می‌دهد. (Fricker, 2015, footnote 47) فریکر صلاحیت را به دو نوع درونی و بیرونی تقسیم می‌کند. (Fricker, 2006a: 600 footnote 18) (تفصیل بیشتر در مقاله مربوط به ویژگی‌های گوینده)

۱۴- در مقاله شرایط گوینده، به چگونگی احراز این دو ویژگی اشاره خواهیم کرد.

۱۵- رویکرد فریکر درباره نقش توجیه در معرفت همواره به سوی درون‌گرایی متمایل بوده است. او در آثار خود بارها بر نظریه توجیه‌گرایی به معنایی که بیان شد، تاکید می‌کند او به صراحت می‌گوید به دنبال ارائه نظریه‌ای است که به چالش معرفتی فرد باورمند از درون و از منظر باورمند بپردازد. (Fricker, 2004: 127) در عین حال در آثاری که قبل از مقاله «گواهی غیرقابل‌وثوق» (۲۰۱۶) نوشته شده رگه‌هایی از نظریات برون‌گرایانه نیز

دیده می‌شود. به عنوان مثال در «مقاله گواهی و خودمختاری معرفتی»، صادق بودن و صلاحیت دار بودن گوینده به عنوان مولفه‌هایی برون گرایانه در توجیه گواهی معرفی شده‌اند. (Fricker, 2006b: 232) او در این مقاله، یک بار صادق بودن گوینده، و یک بار باور داشتن موجه شونده به صادق بودن گوینده را شرط می‌کند که اولی رویکردی برون گرایانه از نوع وثاقت گرایی و دومی رویکردی درون گرایانه از نوع توجیه گرایی را نمایش می‌دهند. (Ibid: 232) با توجه به اینکه فریکر در مقاله «گواهی غیرقابل وثوق» (۲۰۱۶) صراحتاً لزوم وثاقت را برای تحقق معرفت مردود می‌داند، همین رویکرد در مقاله حاضر منعکس و بازسازی شده است.

۱۶- استفان رایت (Stephen Wright) در مقاله‌ای با عنوان «درون گرایی در معرفت‌شناسی گواهی» از جمله با تکیه بر مثال‌هایی که در استدلال جدید شیطان فریبکار مطرح هستند، درون گرایی در معرفت‌شناسی گواهی و از جمله دیدگاه فریکر را نقد کرده است. او معتقد است این نظریه به‌طور جدی ناقص است. (Wright, 2016)

دوون و کوایپرس نیز در مقاله خود درون گرایی فریکر را نقد کرده‌اند. (Douven & Cuypers, 2009)

۱۷- تفصیل بیشتر در مقاله مربوط به شرایط شونده.

Reference

- Douven, I., & Cuypers, S. E. (2009) Fricker on testimonial justification. *Studies in History and Philosophy of Science Part A*, 40, 1, 36° 44.
- Fricker, E. (1994) Against Gullibility. In B. K. Matilal & A. Chakrabarti, Eds., *Knowing from Words*, 125° 161, Springer Netherlands.
- Fricker, E. (1995) Telling and Trusting: Reductionism and Anti-Reductionism in the Epistemology of Testimony: Critical Notice. *Mind*, 104, 414, 393° 411.
- Fricker, E. (1999) Testimony. R. Audi Ed., *The Cambridge dictionary of philosophy*. Cambridge University Press, New York USA.
- Fricker, E. (2002) Trusting others in the sciences: a priori or empirical warrant? *Studies in History and Philosophy of Science Part A*, 33, 2, 373° 383.
- Fricker, E. (2004) Testimony: Knowing Through Being Told. In I. Niiniluoto, M. Sintonen, & J. Wole ki, Eds., *Handbook of Epistemology*, Springer, 109° 130. Netherlands.
- Fricker, E. (2006a) Second-Hand Knowledge. *Philosophy and Phenomenological Research*, 73, 3, 592° 618.
- Fricker, E. (2006b) *Testimony and Epistemic Autonomy*. In J. Lackey & E. Sosa, Eds., *The epistemology of testimony*. Oxford University Press, 225° 250, New York USA.
- Fricker, E. (2006c) Varieties of Anti-Reductionism about Testimony° A Reply to Goldberg and Henderson. *Philosophy and Phenomenological Research*, 72, 3, 618° 628.

- Fricker, E. (2012) *Sating and Insinuating* .Aristotelian Society Supplementary Volume, 86, 1, 61° 94.
- Fricker, E. (2015) *Know First, Tell Later: The Truth about Craig on Knowledge*. In D. K. Henderson & J. Greco (Eds.), *Epistemic Evaluation: Purposeful Epistemology*, Oxford University Press, 47-84, New York USA.
- Fricker, E. (2016) *Unreliable Testimony*. In B. McLaughlin & H. Kornblith, Eds., *Goldman and His Critics*, John Wiley & Sons, Inc., 88° 123, Hoboken NJ USA.
- Fricker, E., & Cooper, D. E. (1987) *The epistemology of testimony* . Proceedings of the Aristotelian Society, Supplementary Volumes, 57° 106.
- Lackey, J. (2008) *Learning from words: testimony as a source of knowledge*, Oxford University Press, New York USA.
- Weiner, M. (2003) *Accepting Testimony* . The Philosophical Quarterly, 53, 211, 256° 264.
- Wright, S. (2016) *Internalism in the Epistemology of Testimony* . Erkenntnis, 81, 1, 69-86.

